

Andre Kuipers: “Zo mooi,

Het is een prachtige dag en het is druk in Amsterdam. We zoeken een mooi plekje in de brasserie bij Artis om rustig te kunnen praten met André Kuipers.

Tekst:
Albert Vliegenthart
& Titia Wolterbeek
De Vlinderstichting

In 2014 was André Kuipers spreker op ons minisymposium tijdens de Nationale Nachtvliedernacht, waar hij zeer boeiend en enthousiast heeft verteld over zijn ruimtereizen en hoe ‘verlicht’ Nederland is. We zijn benieuwd wat André met vlinders heeft en of zijn interesse voor vlinders sindsdien is toegenomen. “Vlinders zijn prachtig, kleurrijk en symbolisch”, zegt hij met een brede lach op zijn gezicht. Zijn eerste gedachte is aan de grote drinkgezelschappen aan de oevers van de Amazone, maar als snel komt de nostalgie. Als kind was André al gefascineerd door vlinders: “Sterker nog, deze interesse stond aan de basis van mijn keuze om geneeskunde te gaan studeren. Tijdens de verpoping wordt de rups grotendeels afgebroken: hoe is het mogelijk dat deze cellen weten welke functie ze daarna moeten krijgen? Dat intrigeerde mij nog het meest.”

André vervolgt zijn verhaal vol enthousiasme. “Voor een opgeleid arts speelt wetenschap een belangrijke rol en daar wilde ik mee verder. Ik kreeg de kans om de ruimtevaart in te gaan en heb twee ruimtereizen mogen maken. Als je de aarde vanuit de ruimte ziet,

realiseer je je pas hoe klein en nietig hij eigenlijk is. Ik werd er zelfs wat claustrofobisch van: onze aarde is zo kwetsbaar in zo’n groot vijandig heelal. Het deel waar we kunnen wonen, met vruchtbare grond, is zo klein en de dampkring die ons leven mogelijk maakt, is maar een heel dun laagje. En dan te beseffen dat als je over India vliegt, er onder je een miljard mensen leven en dat de wereldbevolking elke dag met 200.000 mensen groeit!” André is van nature een optimist en heeft vertrouwen in wetenschappelijke en technische oplossingen. Maar na zijn ruimtevluchten is hij wel veel bezorgder over de aarde.

Als je de aarde vanuit de ruimte ziet, realiseer je je pas hoe klein en nietig hij eigenlijk is.

“Vanuit de ruimte zie je heel goed de veranderingen op aarde. De ontbossing in de Amazone, de uitbreiding van woestijnen, erosie

door het verdwijnen van wouden op Madagaskar, maar ook de lichtvervuiling.” Hoe hard dit gaat, was voor André duidelijk zichtbaar tijdens zijn tweede ruimtevlucht. “Maar met onze satellieten registreren we dat natuurlijk veel beter. Deze grote veranderingen hebben we heel goed in beeld.” Ook de positieve veranderingen. “In ons dagelijks leven merken we dat

Titia Wolterbeek en Albert Vliegenthart op een selfie met André Kuipers. Wie wil dat nou niet?

André Kuipers

maar zo kwetsbaar"

de aandacht voor duurzaamheid groeit. Zo'n tien jaar geleden waren we ons minder bewust van de invloed van fossiele brandstoffen en klimaatverandering. Zo zie je nu bijvoorbeeld ook de effecten van de regelgeving. De kassen in ons Westland worden steeds vaker afgedekt om lichtvervuiling te beperken; ook dat kun je nu goed zien als je over Nederland vliegt." Zelf probeert André uiteraard ook te letten op duurzaamheid. Hij is pas verhuisd en woont in een oude stolpboerderij die hij duurzaam heeft laten verbouwen. Ze gebruiken aardwarmte, zonnepanelen en -collectoren en er zijn allerlei aanpassingen gedaan in huis om zo duurzaam mogelijk te wonen. En: er staan vlinderstruiken in de tuin. "Je kunt zelf met kleine dingen al veel doen. De viswijzer gebruiken, je gordijnen thuis vaker dichtdoen (dat scheelt energieverlies), op keurmerken letten, meer groen in de tuin zetten, enzovoorts. Door alle technische ontwikkelingen kan duurzaam tegenwoordig ook heel comfortabel zijn. En die ontwikkelingen gaan heel hard. Het is mooi om te zien dat de eerste (luxe) auto's die op waterstof rijden al op de markt komen."

André heeft zijn eigen ecologische footprint berekend. Omdat hij veel vliegt voor zijn werk dacht hij dat deze slecht zou uitpakken. De uitkomst was verrassend! Zijn footprint viel veel gunstiger uit dan hij verwachtte, doordat ze thuis geen vlees eten. "De impact van de vleesindustrie op ons milieu is zo hoog. Iedereen zou moeten weten dat je door minder vlees te eten al enorm kan bijdragen. Je kunt bij wijze van spreken beter een vegetariër in een Hummer zijn, dan een vleeseter op een fiets."

De eerste kennismaking met De Vlinderstichting was zijn lezing bij de Nationale Nachtvloedernacht in 2014. We zijn benieuwd hoe André tegen onze organisatie aankijkt en wat hij vindt dat wij zouden moeten doen. "Als wetenschapper zeg ik meteen: kennisontwikkeling! Jullie kennis is ook voor mij weer een toevoeging. Het feit dat door klimaatopwarming op veel plaatsen het microklimaat juist afkoelt en dat dit juist een ongunstig effect heeft op vlinders geeft mij nieuwe inzichten. Het gaat om feiten over hoe het met de aarde gaat; het is heel belangrijk om mensen te laten zien dat natuur onze aandacht nodig heeft. Mensen moeten op basis van die feiten vooral zelf hun conclusies kunnen trekken. Door ons verdwijnt er zoveel biodiversiteit, ook soorten die we nog nooit gezien hebben. Terwijl we die in de toekomst wellicht heel hard nodig hebben. Er valt nog zoveel te ontdekken en we weten nog lang niet alles. Laatst was er een

De lichtvervuiling in Nederland is goed zichtbaar vanuit de ruimte. spectaculaire vondst van sponsen in de diepzee, waar stoffen in zitten waar medicijnen van kunnen worden gemaakt."

"Als arts en wetenschapper realiseer ik mij heel goed het belang van biodiversiteit. Dat probeer ik over te brengen in mijn lezingen. Ruimtevaart is een spannend en bijzonder onderwerp waar heel veel mensen naar willen luisteren. Gelukkig is dat ook een goede manier om mensen bewust te maken van hun eigen omgeving, iets waar ook De Vlinderstichting zich voor

inzet. Het grote voordeel van vlinders is dat je er heel veel mensen mee kunt raken. Door jullie onderzoek met zoveel vrijwilligers is er heel

veel feitelijke kennis. Dat trekt mensen zoals ik. Anderen raak je meer met de negatieve trends waardoor veel vlindersoorten dreigen uit te sterven: dat kunnen we toch niet laten gebeuren. Weer anderen met de schoonheid en de symbolische waarde, of juist door het feit dat ze een indicator zijn en dat je er wat voor kunt doen: het rentmeesterschap. Dat doen jullie heel goed!"

Juist die vlinders, de verpoping en klimaatverandering waren medeverantwoordelijk voor de persoonlijke ontwikkeling van André. We besluiten ons gesprek met een groepsfoto buiten, waar net een atalanta voorbischiet. "Vanuit de ruimte is de aarde net een vlinder: zo mooi maar zo kwetsbaar..." Een betere metafoer had André Kuipers niet kunnen bedenken. ●

"Vanuit de ruimte is de aarde net een vlinder: zo mooi maar zo kwetsbaar..."